

456

83 5
9-90

1914

Հմեր 3 հ. թերթի հրատարակիչ

Արթուր

№ 4

«ԱՅԻ»-ի ԳՐԱԳՐԱՐԱՆ

№ 4

338

BRÜDER GRIMM

ԽԵԼՈՔ ԵՂԻՍԱԲԵԹ

Թարգմ. գերմ. Հ. Պանիրեան

ԹԱԻՐԻԶ

835

7-90

այ թեմակ. տպարան

1914

2004

835.
9-90

«ԱՅԳ» ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱԹԻՒՆՆԵՐԸ

- 1) Գեղեցկութիւն, սէ՛ր, քէ՛ն նամար-
տութիւն: Գինն է 2 շահի կամ 2 կոպէկ:
- 2) Արագիլ խալիժայի պատմութիւնը
Գինն է 6 շահի կամ 5 կոպէկ:
- 3) Իմ ողիւկցունիւն: Գինն է 5 շահի
կամ 5 կոպէկ:
- 4) Խելօք եղիսաբեր: Գինն է 4 շահի
կամ 4 կոպէկ:

Գինն է 4 շահի կամ 4 կոպէկ:

17734

ԽԵԼՕՔ ԵՂԻՍԱԲԵՐ

(Brüder Grimm*)

5
5
6
6
7
7

Լինում է չի լինում մի մարդ է
լինում, որ սենէր մի աղջիկ՝ խելօք եղի-
սաբեր տնուկով: Երբ նա մեծացաւ և
հասունացաւ, հայրն ասաց.

*) «Այգ» գրադարանի 4-րդ զրքոյկը
յատկացնում ենք դարձեալ մանկական ընթեր-
ցանութեան համար, տալով այս տեղում մէկը
Grimm եղբայրների հաւաքած զրոյցներից, ու-
րոնք մեր մանուկ ընթերցողների համար ըն-
թերցանութեան հետաքրքիր նիւթ են և որոն-
ցից շատ քչերը՝ հազիւ մի քանիսն են թարգ-
մանաւ հայերէնի, բայց ի հարկէ բանաստեղծ
Յովհ. Թումանեանի նոր սկսած թարգմանու-
թիւնը այդ հէքեաթների, որի դեռ երկու պը-
րակն է միայն լոյս տեսել և մեր՝ պարսկահայ
երախանների ձեռքը չի հասել տակաւին. Հ.Պ.

— Կնիկ, եկ սրան ամուսնացնենք:

— Ի հարկէ, ասաց մայրը, եթէ միայն նրան ուզող լինի:

Մի անգամ, հեռու տեղերից մի երիտասարդ լայտնւեց՝ Հանէս անունով և նրա ձեռքը խնդրեց, այն պայմանով, որ Եղիսաբեթը իրօք խելօք և մտացի աղջիկ լինի:

— Օ՛, պատասխանո՞ւմ է հայրը, իմ Եղիսաբեթը իր գլխում ծովի չափ խելք և իմաստութիւն ունի:

— Նա քամիների ճանապարհը գիտէ և ճանճերի լեզուն հասկանում է, ասում է մայրը:

— Շատ լուս, ասում է Հանէս, եթէ ձեր ասածին պէս չը լինի, ես նրան չեմ տունի:

Երբ նրանք սեղան նստեցին ճաշելու, մայրն ասաց.

— Եղիսաբեթ, գնա մառան և գարեջուր բեր:

Խելօք Եղիսաբեթը իսկույն վերցրեց ամանը, գնաց մառան, ճանապարհին գարեջրի ամանի կափարիչը պինդ

չխչխկացնելով, որպէսզի ժամանակը երկար և տաղտկալի չերևայ: Եւ երբ ներքեւ էր իջել, վերցրեց մի փաքրիկ նստարան, դրեց տակառի առաջ, որպէսզի լցնելիս չստիպւի ծռուել և այգալիսով իր ուսերը ցուեցնել և վնասել: Այն ժամանակ ամանը առաջ պահեց և ծորակը պտտացրեց. և մինչև գարեջուրը ամանի մէջ կը լցւէր, որպէսզի նրա աչքերը անգործ չմնան, նա պատի վրայ այս ու այն կողմը նայեց, երբ լանկարծ տեսաւ այնտեղ մի բրիչ, որ որսնադիները մոռացմամբ այնտեղ էին թողել: Այն ժամանակ խելօք Եղիսաբեթը սկսեց հոնքուր-հոնքուր լաց լինել և ասում էր.

— Երբ Հանէսը ինձ առնի և մենք մի երախայ ունենանք և նա մեծանայ և մենք նրան ուղարկենք մառան գարեջուր բերելու, այն ժամանակ այս բրիչը պատի վրայից կտրող է ընկնել բալիկիս գլխին և նրան սպանել:

Այս ատելով, նա նստեց այնտեղ և ամբողջ ուժով լացում և աղաղակում էր. կարծես թէ իրօք անբողբոլութիւնը պատահել էր:

Այնտեղ վերևում՝ սենեակում խմիչքի էին սպասում, սակայն խելօք Եղիսաբեթը չկար ու չկար։ Այն ժամանակ կինը ասաց աղախնին։

— Գնա՛ մառան և տես, թէ ինչու է Եղիսաբեթը ուշանում։

Աղախինը գնում է և գտնում նրան տակառի տուֆ նստած՝ բարձր ձայնով ողբալիս։

— Եղիսաբեթ, ինչու ես լացում, հարցնում է նրան աղախինը։

— Ախ, պատասխանում է նա, ինչպէս լաց չլինեմ. չէ՛ որ երբ ես և Հանէսը ամուսնանանք և մի երախայ ունենանք և նա մեծանալ ու գալ տյտեղից խմիչք տանի, այն ժամանակ ահա այն բրիչը կարող է ընկնել նրա գլխին և նրան մեռցնել։

— Վա՛յ, վա՛յ, ի՜նչքան խելօք է Եղիսաբեթը. ասում է աղախինը և նստելով նրա կողքին, ինքն էլ սկսում է լաց լինել այդ դժբաղդու թեան վրայ։

Երբոր աղախինը չը վերադարձաւ և այնտեղ՝ վերևում ճաշողները ծարա-

ւում էին, այս անգամ մարդը ծառային ասաց։

— Գնա՛ ներքև՝ մառան և տես, թէ Եղիսաբեթն ու աղախինը ուր մնացին։

Ծառան ներքև գնաց և տեսաւ, որ խելօք Եղիսաբեթը և աղախինը նստել են այնտեղ և ձէն ձէնի տուֆ լաց են լինում։ Այս տեսնելով ծառան հարցնում է նրանց։

— Ինչու էք լաց լինում։

— Ախ, ասում է Եղիսաբեթը, ինչպէս կարող եմ լաց չը լինել. երբ ես Հանէսի հետ պաակեմ, և մենք մի երախայ ունենանք և նա մեծանալ ու գալ իւր միչք տանելու, այն ժամանակ այս բրիչը կարող է ընկնել նրա գլխին և նրան սպանել։

— Ինչքան խելօք է Եղիսաբեթը. ասում է ծառան և նստելով նրանց կողքին սկսում է լալ և վաչխառն բարձրացնել։

Վերևում սպասում էին ծառային. սակայն երբ նա չէր գալիս ու չէր գալիս, մարդը կնկան ասաց։

— Սի անգամ դու գնա մառան և տես, որ մնաց Եղիսաբեթը:

Կինը Ներքե զնաց և երեքին միասին գտաւ լաց ու ողբի մէջ. և երբ որ նրանց լաց ու կոծի պատճառը հարցուց, աջն ժամանակ Եղիսաբեթը պատմեց, թէ ինչպէս իրենց ապագայ որդին կարող է այս բրիչով մեռնել, երբ նա մեծանալով գալ գարեջուր տանելու և այս բրիչը լանկարծ նրա գլխին ընկնի:

— Իրօք, ինչքան խելօք և հեռատես է իմ Եղիսաբեթը, առում է մայրը նոյն պէս. նստում և սկսում նրանց հետ լաց լինել:

Մարդը վերևում սպասում էր դեռ և մի ժամանակ լետոյ, երբ կինն էլ չը վերադարձաւ, իսկ միւս կողմից իր ծարաւը աւելի և աւելի սաստկանում էր, տոաց.

— Ես ինքս պէտք է անձամբ մառան գնամ և տեսնեմ, թէ ուր մնաց Եղիսաբեթը:

Այս ասելով, նա մառան իջաւ և տեսաւ, որ բոլորը հաւաքել են այն-

տեղ ու լաց են լինում. և երբ իմացաւ, որ այս բոլորի պատճառը Եղիսաբեթի ապագայ որդին է, որ եթէ ծնւելու լինի, կարող է այն բրիչը պատահմունքով ցած ընկնել նրա գլխին ճիշտ այն ժամանակ, երբ սա գալու կը լինի գարեջուր տանելու: Հայրը այս որ իմացաւ՝ ազդողակեց.

— Իրօք, ինչքան խելացի և հեռատես ազջիկ է իմ Եղիսաբեթը: Այս ասելով, նստեց նրանց մօտ և սկսեց ինքն էլ լաց լինել:

Փեսացուն երկար մնաց վերևում մենակ և տեսնելով որ գնացողներից ոչ ոք չի վերադառնում՝ մտածեց, թէ զուցէ այնտեղ՝ ներքեում իրան սպասում են. վեր կացաւ, ինքն էլ զնաց տեսնելու համար թէ այնտեղ ցածում՝ մառանում ի՞նչ է կատարուում: Երբ նա ներքե զնաց, տեսաւ, որ հինգն էլ նստել են և մէկը միւսից աւելի խղճալի և աւելի բարձր ձայնով աղաղակում են և ողբում:

— Ի՞նչ զժբաղդութիւն է պատահել, հարցնում է նա.

— Ա՛խ, սիրելի Հանէս, ասում է Եղիսաբեթը, երբ մենք ամուսնանալու լինենք և եթէ մի երեխայ ունենանք և եթէ նրան ուղարկելու լինենք այստեղ ըմպելիք բերելու, չէ՞ որ կարող է այնտեղ՝ վերևում գրած բրիչը ընկնել նրա գլխին և գլուխը ջարդել. այն ժամանակ մենք չէ՞ որ լաց պէտքէ լինենք:

— Այդպէ՛ս, ասում է Հանէս. իմ տան տնտեսութեան համար գրանից աւելի խելք և իմաստութիւն հարկաւ որ չէ. և սրով հետև դու այդպէս խելօք Եղիսաբեթ ես, ես ուզում եմ քեզ կնութեան տունել:

Այս ասելով, բռնեց նրա ձեռքից, մատանից դուրս հանեց. ասլա հարսանիք բռնեցին և ամուսնացան:

II

Խելօք Եղիսաբեթն ու Հանէսը պրտակերուց լիտոյ երբոր բաւական ժա-

մանակ միասին տպրեցին, մի անգամ Հանէսը ասաց Եղիսաբեթին.

— Կնիկ, ես գրտերում աշխատանքի պիտի գնամ՝ փող վաստակելու համար. դու էլ գնա դաշտ, հացահատիկներ հաւաքիր, սրպէսզի հաց պատրաստես:

— Ի հարկէ, սիրելի Հանէս, ես այդպէս էլ կանեմ, պատասխանում է Խելօք Եղիսաբեթը:

Երբ Հանէս անից ոտքը դուրս է դնում, Խելօք Եղիսաբեթը անմիջապէս գործի է կաշում. նա իր համար համեղ կարկանդակներ և զաթալ է թխում և իր այդ պաշարը շալակած՝ դաշտ է գնում: Երբոր մօտենում է արտին, ինքն իրեն հարց է տալիս.

— Ի՞նչ պիտի անել ամենից առաջ, ցորենը քաղեմ թէ առաջ հաց ուտեմ: Ե՛ր, ի հարկէ պէտք է առաջ հաց ուտել, չետոյ աշխատանքի սկսել:

Այս ասելով, նա բաց արաւ իր կրճուճը և միջի համեղ կարկանդակները, որոնց հոտը նրա արտաբերողը զրգուում էր, անուշ-անուշ կերաւ և կշտանալուց

լիտայ դարձեալ իրեն հարց տուց.

— Այժմ ինչ պիտի անեմ. նախ ցորեն հաւաքեմ, թէ նախ քնեմ: Ե՛, ի հարկէ ամենից առաջ պէտք քնել, լիտայ վեր կենալ ցորեն հաւաքել:

Ասաց թէ չէ՝ պառկեց ցորենի հասկերի հովում և մշիկ-մշիկ քնեց:

Երեկոյեան Հանէս վաղուց տուն էր վերադարձել, սպասում էր ու սպասում, սակայն Խելօք Եղիսաբեթ տուն չէր գալիս:

Իրօք, ինչքան Խելօք և Ջանուսէր է իմ Եղիսաբեթը, որ մի անգամ գոնէ տուն էլ չի գալիս հաց ուտելու համար:

Եւ երբ Եղիսաբեթ հանգից չի վերադառնում, օրն էլ մթնում է և կէս գիշեր է լինում, Հանէսը սկսում է մըտատանջւել. նա տնից դուրս է գալիս նրա՝ որոնելու և մէկ էլ տեսնելու թէ իր կենը լինչքան հացահատիկ է հաւաքել: Բայց ինչքան մեծ է լինում հանէսի զարմանքը և ապուշ կտրում, երբ տեսնում է, որ Խելօք Եղիսաբեթը մի հատ հատիկ անգամ չի հաւաքել, ալլ երկարել է ցորենի արտի մէջ և փար-

թամ հասկերի հովում անուշ քուն մըտած՝ խռմփացնում է:

Այս տեսնելով, Հանէսը սուս ու փուս տուն է վազում, վեցնում է թեւերից հիւսած թռչնորսական ցանց՝ փութիկ բռնոճներով, որոնք շարժւելիս զըրընգում, չըխշխկում էին և զգուշութեամբ փաթաթում է Եղիսաբեթին, երբ սա շարունակում էր խոր ու անուշ քնանալ: Այնուհետև նա վերադառնում է տուն, տան դուռը պինդ փակում և նստում է իր գրասեղանի առաջ աշխատելու:

Երբ բոլորովին մութը կոխում է, Խելօք Եղիսաբեթն արթնանում է քնից, աչքեր ճմռում, դէս ու դէն է նայում և երբ վեր է կենում կանգնում. նրա չորս կողմը խըշխշում է և բռնոճները զընգզնգում են իւրաքանչիւր քայլափոխին: Այս բանից նա շատ է վախենում և շփոթւած՝ մտածում, թէ արդեօք իրօք ինքը Խելօք Եղիսաբեթն է. և հարցնում է ինքն իրեն.

— Էս ես եմ, թէ ես ինքս չեմ:

Եւ չգիտէր իր այս հարցին ինչ պատասխան տար. գրա համար էլ երկար ժամանակ կանգնած մնում էր այնտեղ շփոթութեան և կասկածանքի մէջ:

Վերջապէս որոշում է տուն վերադառնալ և այնտեղ ստուգել, թէ իրօք այս ինքն է թէ ինքը չէ. սրովհետեւ տանը անշուշտ այդ լաւ կիմանան, մրտաձուլ է ինքն իրեն և վազում է դէպի տուն, կանգնում է դռան առաջ, տեսնում է, որ տան դուռը պինդ կողպւած է: Նա թըխթիկացնում է պատուհանը և կանչում է.

— Հանէս, Եղիսարեթը տանն է թէ ոչ:

— Այո, պատասխանում է Հանէսը, նա այնտեղ՝ ներսումն է:

Այս որ լսում է Եղիսարեթը սարսափում է և ասում.

— Աստուծ իմ, եթէ այդպէս է, այն ժամանակ էս ես ինքս՝ Եղիսարեթը չեմ:

Նա վազեց հարևանի դռան մօտ, բաղխեց, որ բաց անեն, սակայն մարդիկ բռնաբանների հնչիւնը լսելով չէին

վստահանում դուռը բաց անել. այնպէս որ նա ոչ մի տեղ ապաստարան չը գտնելով, գիւղից դուրս գնաց և այլ և ոչ ոք նրան չը տեսաւ:

216

5n.

Զյւ

49

Bd

456

0004484

20 13

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0004484

